

FSD3126

**Kulttuurityöntekijäin liiton aktiivien
haastattelut 2012-2013**

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Kulttuurityöntekijäin liiton aktiivien haastattelut 2012-2013 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [tuottaja ja jakaja], 2018.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (27.3.2017).

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD3126. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Hyttinen, Elsi (Turun yliopisto) & Lehtonen, Mikko (Tampereen yliopisto): Kulttuurityöntekijäin liiton aktiivien haastattelut 2012-2013 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1.0 (2017-03-27). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3126>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	3
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Haastattelukysymykset A	5
B	Haastattelukysymykset B	9
C	Aineistonäyte	13

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Kulttuurityöntekijäin liiton aktiivien haastattelut 2012-2013

Aineiston nimi englanniksi: Interviews of Active Members of the Association for Cultural Workers in Finland 2012-2013

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (27.3.2017).

1.2 Sisällön kuvaus

Tekijät

Hyttinen, Elsi (Turun yliopisto)
Lehtonen, Mikko (Tampereen yliopisto)

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

Aineiston luovuttaja

Hyttinen, Elsi (Turun yliopisto)

Aineisto luovutettu arkistoon

15.8.2016

Asiasanat

aktivismi; homoseksuaalisuus; kommunismi; kulttuuriala; kulttuurielämä; marxismi-leninismi; poliittiset järjestöt; poliittiset liikkeet; politiikka; politisoituminen; solidaarisuus; stalinismi; taidepolitiikka; taistolaisuus; taiteilijat; vasemmistolaisuus

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: humanistiset tieteet; yhteiskuntatieteet

CESSDAn luokitus: historia; kulttuuritoiminta ja -osallistuminen, mielipiteet kulttuurista; poliittiset ideologiat

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Aineisto koostuu vuonna 1972 perustetun ja sittemmin toimintansa lopettaneen Kulttuurityöntekijäin liiton (KTL) aktiivien haastatteluista. Haastattelut on alunperin kerätty Kulttuurityöntekijäin liiton historiaa käsittelevää kirjaa varten. Kaikki haastateltavat ovat olleet merkittävässä roolissa Kulttuurityöntekijäin liiton perustamisessa ja toiminnassa. Haastateltavat esiintyvät haastatteluissa omilla nimillään.

Haastattelujen kysymykset rakentuvat viiden pääteeman ympärille. Henkilöiden taustaan liittyen kysyttiin mm. KTL:ön liittymisen ajankohtaa, liittymisen aikaista ammattia ja liittoon kuulumisen kestosta. Motivaatiota käsittelevässä osiossa kysyttiin KTL:ön liittymisen ja poliittisen toiminnan syistä. Toimintaa käsittelevän osion kysymykset liittyivät esimerkiksi taistolaisuuteen, Tšekkoslovakian miehitykseen, vallankumouksen tarpeellisuuteen ja mahdollisuuteen, Neuvostoliittoon sekä Suomen Kommunistisen Puolueen ja KTL:n väliseen suhteeseen. Henkilösuhteita käsittelevässä osiossa kysyttiin haastateltavan omista henkilösuhteista KTL:n sisällä sekä toisiin jäseniin liittyvästä kunnioituksesta. Viimeisessä teemaosiossa kysyttiin haastateltavien mahdollisesti vaikeiksi kokemista aiheista, kuten paljon julkisuudessa olleesta Matti Rossin ja Denes Kissin tapauksesta. Lisäksi kysyttiin Wolf Biermannin tapauksesta, jossa iso joukko Kulttuurityöntekijöiden liiton jäsenistä allekirjoitti kirjeen, joka tuki hänen karkoitamistaan Itä-Saksasta länteen. Samassa yhteydessä kysyttiin myös siitä, kuinka 1970-luvun vasemmistoaktiivien piirissä suhtauduttiin homoseksuaalisuuteen .

Haastatteluissa on käytetty kolmea eri kysymysrunkoa. Kahdessa ensimmäisessä haastattelussa käytettiin laajempaa kysymysrunkoa, ja kun se todettiin liian laveaksi, kysymysrunkoa supistettiin myöhempiin haastatteluihin. Tämän lisäksi viimeiselle haastateltavalle, jonka haastattelusta ei ole olemassa litteraatiota, oli vielä oma räätälöity kysymysrunko.

Taustatietoina on mainittu haastattelupäivä, haastateltavan nimi ja ammatti sekä haastattelun kesto.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Henkilö

Perusjoukko/otos: Kulttuurityöntekijäin liiton aktiivit

Aineistonkeruun ajankohta: 28.11.2012 – 10.12.2013

Kerääjät: Hyttinen, Elsi (Turun yliopisto)

Aineistonkeruun tekniikka: Kasvokkainen haastattelu

Keruväline tai -ohje: Haastatteluteemat tai haastattelurunko

Aineiston ajallinen kattavuus: 1968 – 1991

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Ei-todennäköisyysotanta: harkinnanvarainen poiminta

Aineiston määrä: Yhdeksän haastattelulitteraatiota txt-muodossa.

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Haastatteluja tehtiin kaikkiaan 12 kappaletta. Arkistoidussa aineistossa on mukana niiden haastatteluiden litteraatiot, joiden tallentamiseen Tietoarkistoon haastateltava antoi luvan. Yhdestä arkistoidusta haastattelusta on olemassa vain äänite. Arkistoituun aineistoon kuuluvat äänitteet eivät kuulu ulosluovutettavaan aineistopakettiin, koska niitä ei ole anonymisoitu kolmansiin henkilöihin liittyvien tunnistetietojen osalta. Tarvittaessa äänitteitä on mahdollista tiedustella Tietoarkiston asiakaspalvelusta. Äänitteiden luovutuksesta päättää aineiston tekijä.

Litteraatioista on anonymisoitu kolmansiin henkilöihin liittyviä yksityisluontoisia asiasisältöjä.

Julkaisut

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD3126>

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Erityisehdot

Jos haastateltava kieltää tiettyjen haastattelun osien julkaisun tai niissä mainittujen asioiden liittämisen häneen, on pyyntöä noudatettava.

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (D) vain luovuttajan luvalla.

Liite A

Haastattelukysymykset A

FSD3126 KULTTUURITYÖNTEKIJÄIN LIITON AKTIIVIT 2012-2013

FSD3126 INTERVIEWS OF ACTIVE MEMBERS OF THE ASSOCIATION FOR CULTURAL WORKERS IN FINLAND 2012-2013

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

LÄHTÖKOHDAT

Sinut on pyydetty haastateltavaksi, koska tutkimusryhmän näkemyksen mukaan olit keskeinen liikkeessä, joka tunnetaan taistolaisuuden nimellä. Mitä mieltä olet tällaisesta itseäsi koskevasta näkemyksestä?

Millaiset asiat olivat sinulle tärkeitä 70-luvun poliittisessa radikalismissa? Mikä sai sinut mukaan? Miksi?

TAUSTA

Pitäisitkö itseäsi tyypillisenä 70-luvun radikaalina? Miksi?

Millainen kotitausta sinulla on?

Millainen koulutus sinulla nyt on ja millainen sinulla oli 70-luvun radikalismien vuosina?

Miten hankit tuolloin toimeentulosi?

Miten liityit taistolaisliikkeeseen tai huomasit kuuluvasi siihen?

JÄRJESTÄYTYMINEN

Kuuluitko Kulttuurityöntekijäin liittoon? Miksi?

(Perustajajäsenille: Miksi liitto perustettiin? Meillä on käytössämme perustamisasiakirjat, mutta olisimme kiinnostuneita myös niihin kirjaamattomista kulttuurisista impulsseista. Mitä sellaista tapahtui kulttuurin kentällä vuonna 1972, että kulttuurityöläiset kokivat tärkeäksi järjestäytyä?)

Mikä merkitys liitolla oli sinulle?

Miksi halusit kuulua avoimesti poliittiseen järjestöön? [”Liitto on luovien taiteilijoiden ja taiteiden ja kulttuuripolitiikan piirissä työskentelevien kulttuuripoliittinen järjestö, joka pitää periaatteellisenä toimintaohjeenaan sosialismin teoriaa, marxismi-leninismiä.” Kulttuurityöntekijäin liiton säännöt, 2 §]

Oliko taiteen tekeminen osa poliittista työtä, vai oliko taide yksi asia ja taiteilijan poliittinen sitoutuminen toinen? (TaPo ja yritys luoda jäsenistölle yhtenäinen taidenäkemys.)

Miten arvioisit järjestäytymisen merkitystä ja esimerkiksi Kulttuurityöntekijäin liiton vaikutusvaltaa suhteessa suomalaiseen yhteiskuntaan? 70-luvullahan luotiin mm. peruskoulu ja aluetatterit. Olisiko tämä tapahtunut ilman KTL:n kaltaisia voimakeskittyä?

Mitä ajattelit liiton suhteesta SKP:n vähemmistöön ja Taisto Sinisaloon?

[”Ollakseen voimakkaita kulttuurityöntekijät tarvitsevat nimenomaan marxilais-leniniläisen järjestön, ja lähtökohtana on SKP:n johtavan aseman tunnustaminen Suomen työväenluokan taistelussa. SKP:n ympärille on alkanut muodostua voimakas sivistyneistön kaaderisto, eikä suhde SKP:hen niin muodoin ole mikään konjunktuurikysymys ja periaatteellinen kysymys.” (Päätoimittaja Urho Jokisen alustuksesta KTL:n perustamiskokouksessa, kokouksen pöytäkirja 30.8.1972, KTL:n arkisto 1 C CA)]

Kuuluitko mihinkään vanhan työväenliikkeen organisaatioon, esim. puolueet tai urheiluseurat? Miksi?

Monet 70-luvun radikaaleista olivat luokkataustaltaan keskiluokkaisia. Miten arvioit heidän läsnäolonsa vaikuttaneen vanhan työläistäustaisen työväenliikkeen organisaatioihin ja tilaisuuksiin?

PAIKAT JA TILAT

Millaiset paikat olivat 70-luvun taistolaisten omia paikkoja? Missä tapasitte toisianne?

[Haastateltavan muistin tueksi: Kaivopiha, Marinadi, Vanha, Kosmos, Sea Horse; KTL:n pöytäkirjojen perusteella myös ihmisten kodit.]

Mitä tapaamisissa tehtiin?

Ainakin useimmista KTL:n tapaamisista pidettiin pöytäkirjaa. Kuinka koit tällaisen järjestöbyrokratian?

Onko sinulla omia kokemuksia 70-luvun opintopiiri- ja itseopiskelutoiminnasta? Kuinka tällaiset piirit muodostuivat, mitä tehtiin, missä kokoonnuttiin?

Oliko opintopiireissä tärkeää oppiminen vai oppimaan kokoontuminen? Vai jokin muu asia?

SUHTEET

Iso osa liikkeen toiminnasta tapahtui ihmisten välillä ilman pöytäkirjoja. Tämä ihmissuhteiden verkosto kiinnostaa meitä. Ketkä olivat sinun lähimpiä ystäviäsi taistolaisten joukossa?

Mitä teitte yhdessä?

Tuleeko mieleesi ketään, jota voisi pitää jonkinlaisena sosiaalisena moottorina tai tähtenä, jota muut mieluusti seurasivat ja kuuntelivat?

Millaista oli taistolainen seksuaalipolitiikka? Pirkko Saisio on kuvannut aikakauden suhtautuneen kielteisesti homoseksuaalisuuteen. Muistatko tästä mitään?

Entä miesten ja naisten väliset suhteet? Toteutuiko niissä seksuaalinen tasa-arvo? Mitä tapahtui miehen maineelle, jos hänellä oli paljon seksisuhteita? Entä naisen?

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Millainen suhteesi oli Neuvostoliittoon valtiona ja sosialismin toteuttajana?

Herättikö esim. Karjalan tai Viron tilanne sinussa ristiriitaisia tunteita?

Oliko sinulla kontakteja esimerkiksi neuvostoliittolaisiin, kuubalaisiin tai itäeurooppalaisiin? (Tapasitko toisinaajattelijointa?)

Mitä ajattelit – tuolloin! – esimerkiksi Prahan miehityksestä 1968?

70-luvusta puhuttaessa palataan usein myös Matti Rossiin ja Denes Kissin tapaukseen. Mitä ajattelit Rossin toiminasta?

YLEISTÄ

Monet aktivistit korostavat taistolaisuuden olleen ennen kaikkea rauhanliike ja radikaalin yhteiskunnallisen tasa-arvon asialla. Liikkeen retoriikassa oli kuitenkin militanttikin puolensa. Mitä mieltä olet lauluista, joissa puolustetaan aseellista vallankumousta tai muita väkivaltaisia tapoja puuttua historian kulkuun?

Tuleeko mieleesi mitään yhtä tapausta, jossa tiivistyisi se, mikä 70-luvun toiminnassa oli sinulle tärkeää? Jonkinlaista avainkokemusta?

Liite B

Haastattelukysymykset B

FSD3126 KULTTUURITYÖNTEKIJÄIN LIITON AKTIIVIT 2012-2013

FSD3126 INTERVIEWS OF ACTIVE MEMBERS OF THE ASSOCIATION FOR CULTURAL WORKERS IN FINLAND 2012-2013

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

HAASTATTELURUNKO B (Käytetty haastatteluissa daF3126_03 – daF3126_09)

Haastattelurunko

TAUSTA

Nimi

Ikä

Koulutus/ammatti

Koska liityit Kulttuurityöntekijöiden liittoon?

Mitä teit tuolloin päätoimenasi?

Koska jäit liiton toiminnasta pois ja miksi?

MOTIVAATIO

Miksi liityit KTL:ään? / Miksi halusit olla perustamassa KTL:ää?

Miksi halusit sitoutua avoimen poliittiseen liittoon?

Mikä sinulle oli tärkeintä KTL:n toiminnassa?

TOIMINTA

Millaisia asioita teit KTL:n jäsenenä tai KTL:n nimissä?

Jäikö sinulle vaikutelma, että liitto pystyi muuttamaan suomalaista kulttuurielämää haluamaansa suuntaan? Mikä tuo suunta oli?

Oliko taistolaisuus ylipäänsä mielestäsi hegemoninen vai marginaalinen liike? Miksi?

Mitä ajattelit (tuolloin) seuraavista asioista:

Tsekkoslovakian miehitys 1968?

Liiton ajama marxilais-leninistinen taidefilosofia?

Vallankumouksen tarpeellisuus tai mahdollisuus?

NL?

SKP ja KTL:n suhde siihen?

HENKILÖSUHTEET

Ketkä olivat lähimpiä ystäviäsi KTL:ssä? Olisitteko olleet ystäviä ilman liittoa?

Keitä liiton jäsenistä kunnioitit erityisesti? Miksi?

Tuleeko mieleesi jäsenistöstä sellaisia sosiaalisia tähtiä, joita muut seurasivat ja jotka ehkä vetivät muita mukaan toimintaan?

VAIKEAT AIHEET

Pirkko Saisio on kuvannut aikakauden suhtautuneen kielteisesti homoseksuaalisuuteen. Muistatko tästä mitään?

70-luvusta puhuttaessa palataan usein myös Matti Rossiin ja Denes Kissin tapaukseen. Mitä ajattelit Rossin toiminasta?

Entä Wolf Biermannin tapauksesta, (jossa iso joukko Kulttuurityöntekijöiden liiton jäsenistä allekirjoitti kirjeen, jossa paheksuttiin Biermannia ja tuettiin hänen karkottamistaan länteen)?

LOPUKSI

Tuleeko mieleesi mitään yhtä tapausta, jossa tiivistyisi se, mikä 70-luvun toiminnassa oli sinulle tärkeää? Jonkinlaista avainkokemusta?

Liite C

Aineistonäyte

FSD3126 KULTTUURITYÖNTEKIJÄIN LIITON AKTIIVIT 2012-2013

FSD3126 INTERVIEWS OF ACTIVE MEMBERS OF THE ASSOCIATION FOR CULTURAL WORKERS IN FINLAND 2012-2013

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

K: Sä oikeestaan vastatit tähän seuraavaan kysymykseen hyvin pitkälle jo, mut et jos pysytään kaavan mukana niin, mä kysyn sen kuitenkin eli, sä mainitsit jo tossa että teitä oli paljon, et se oli ajan ilmassa niin, mikä sua varsinaisesti ajo, miks sä halusit sitoutua avoimen poliittiseen liittoon? Mikä teitä silloin puhutti siinä avoimessa poliittisuudessa?

V: [tauko 9 s] Kyl siinä tietenkin ajateltiin että se on tapa muuttaa ja vaikuttaa. Ja se kun.. siis silloinhan kaikki politisoitui, ja mä nyt en oo siis tota ajankohtaa sil tavalla mielessäni tutkinut, tai mistään tutkimuksistaakaan, mutta kyllä mul on se käsitys, että eihän silloin vain tää kulttuuriporukka politisoitunut vasemmalle, vaan se politisoitui myös oikealle, ja kaikkiin suuntiin. Eli siis se oli poliittisesti aktiivista aikaa, eikä se tapahtunu välttämättä seurauksena, että nyt nuo perusti tuommosen ja sitte me perustetaan tämmönen, ja näin mä en sitä mitenkään hahmottanu silloin ainakaan, vaan et se oli sellasta kenen joukoissa seisot –ajatusta, ihan puhtaasti, ja kyllä siinä ajateltiin että, siinä voidaan vaikuttaa, niinhän ajattelee hirveen monet ihmiset tänäki päivänä, ku ne liittyy joihinki puolueisiin. Eikä tää ollu puolue, KTL:hän oli tämmönen järjestö, johon tuli siis monenlaisia ihmisiä.

K: Mikä sulle oli tärkeintä Kulttuurityöntekijöiden liiton toiminnassa?

V: Varmaan semmonen, että se pakotti.. syvällinen on vähän liian juhlallinen sana, mä olin kuitenkin hirmu nuori silloin, ja semmonen ehkä lapsellinen, mutta se pakotti asettamaan kysymyksiä taiteesta ja taiteen merkityksestä. Ja kun mä olin sitten taideopettaja sillä lailla, en taiteilija mutta kulttuurityöntekijä, niin nää kysymykset jotka avautu, sekä historian suuntaan, ja sitten sen hetken mitä nyt tehdään, siihen suuntaan, siis että minkälaisesta tanssitaiteesta mä pidän. Mul oli voimakkaita vastareaktioita silloin, siis tai semmosia vasta-ajatuksia, et must tanssi oli se ilmeisin keino näyttää kuinka [naurahtaa] rappeutunutta kulttuuri on, ja maailma, et se oli jotenki niin dekadenttia, ja siel oli vain vähän ilmiöitä, jotka näytti jotain toista. Et.. Mä vähän hukkasin sen alkukysymyksen nyt..

